

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

MOLDAVIEN– Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 31 december 2019

I. SAMMANFATTNING

Det juridiska ramverket i Moldavien för att tillgodose de mänskliga rättigheterna är till stor del tillfredsställande. Trots det sker övergrepp och kränkningar på grund av bristande efterlevnad av lagar, utbredd och systematisk korruption, informella maktstrukturer samt icke-transparenta beslutsförfaranden i demokratiskt valda och statliga institutioner. Särskilt allvarliga övergrepp och kränkningar följer av statens otillräcklighet att tillhandahålla adekvata tjänster, okunskap om mänskliga rättigheter i rättsstatens institutioner samt ovilja att vidta tillräckliga åtgärder vad gäller hantering av brottsoffer av alla kategorier.

Främst är det ekonomiska och sociala rättigheter som kränks, men det förekommer också allvarliga kränkningar i form av övergrepp och tortyr i statliga institutioner. Civilsamhällets roll i samhället är begränsad. Vad gäller diskriminering är kvinnor, minoriteter, äldre, hbtq-personer, personer med funktionsnedsättning och intagna på institutioner de grupper som är mest utsatta.

Regeringen följer en nationell handlingsplan för mänskliga rättigheter som löper under 2018-2022. För närvarande är det primärt justitieministeriet, domstolssystemet, de två ombudsmännen och Jämlikhetsrådet som bevakar respekten för mänskliga rättigheter. Ett nationellt råd för mänskliga rättigheter upprättades 2019. Samtliga har begränsade befogenheter och resurser.

Diskrimineringslagstiftningen från 2012 etablerade Jämlikhetsrådet och förbjuder diskriminering på arbetsmarknaden, inom utbildning och samhällstjänster. Rådet saknar möjlighet att sanktionera men kan fatta beslut och komma med rekommendationer. Ersättning får sökas i domstol.

Regionen Transnistrien ligger sedan en väpnad konflikt 1992 utanför den moldaviska statens kontroll. Moldavisk lagstiftning omfattar formellt Transnistrien men regionen har utropat sig självständig och har en *de facto* statsförvaltning som inte är internationellt erkänd. Enligt rapporter från enskilda organisationer förekommer övergrepp och kränkningar av de mänskliga rättigheterna i regionen, men då kontakter med regionen är begränsade är dessa svåra att värdera och följa upp.

II. RÄTTSSTATENS PRINCIPER

Rättsväsendet i Moldavien är enligt författningen politiskt oberoende men omfattande och systematisk korruption, förekomst av informella maktstrukturer och svaga statliga institutioner utgör hinder för rättsstatens oberoende och funktion. Regeringen uppger att man prioriterar reform av rättsväsendet men saknar sedan 2016 strategi för detta. Rättsväsendet är i stort oreformerat sedan självständigheten. Enligt *International Commission of Jurists* (ICJ) är Moldavien långt ifrån att upprätthålla ett funktionellt oberoende rättsväsende. Selektiv tillgång till rättsväsendet och selektiv tillämpning av lagar förekommer och flera rättsprocesser bedöms av ICJ vara politiskt motiverade.

Moldavien rankas på plats 120 av 180 länder i *Transparency Internationals* index över upplevd korruption 2019. I *World Justice Projects* rättsstatsindex 2019 ligger Moldavien på plats 83 av 126 (109 av 126 gällande korruption specifikt). Enligt Europarådets övervakningsorgan för korruptionsbekämpning (GRECO) hindras antikorrupsionsarbetet av otydliga mandat för ansvariga institutioner, politisk inblandning och otillräcklig finansiering.

Insynen i (motsvarande) domarnämndens arbete är bristfällig och det förekommer icke-transparenta tillsättningar och entlediganden av höga företrädare inom domstolsväsendet, enligt organisationen *Centrul de*

Resurse Juridice din Moldova (LRCM). Flera yrkesaktiva inom rättsväsendet uttrycker rädsla för att följa procedurer och lagar korrekt eller ta sig an vissa uppdrag på grund av risken för rättsliga följder.

Organisationen *Promo LEX* och Europadomstolen bedömer *de facto* rättssystemet i Transnistrien som gravt eftersatt och inte oberoende, och *Freedom House* bedömer det som ”ej fritt”.

Rättssäkerhet

Civilsamhället och anställda i rättsväsendet har löpande och inför Moldaviens granskning i FN:s universiella granskningsmekanism (UPR) rapporterat att tillgång till rättvis rättegång och juridisk hjälp är begränsad. Detta gäller särskilt personer med funktionsnedsättning, hbtq-personer och i fall som rör våld i nära relationer. Orsakerna är brister i rätten till juridiskt biträde, brott i rättsväsendet mot procedurer och lagar, icke-ändamålsenliga lokaler, att principen om oskyldighetspresumtion inte upprätthålls samt att åklagare bedöms ha oproportionerligt stor makt i systemet.

Domslut behöver inte enligt lag motiveras om detta inte efterfrågas från någon av parterna. Förhandlingar hålls återkommande bakom lyckta dörrar, även om åtalad krävt att förhandlingar ska ske öppet. Advokater rapporterar att de ofta ges otillräcklig tid till förberedelse, att förhandlingar flyttas utan förvarning och att möjligheter att träffa klienter i häkte eller fängelse är begränsade. Svaranden har i vissa fall inte tillåtits närvara vid sin egen rättegång.

Domstolar rapporteras av bland annat *LRCM* vara överbelastade och icke-transparenta. Manipulation förekommer i systemet för slumpvis fördelning av ärenden till domare och ljudupptagning av domstolsförhandlingar genomförs inte alltid som lagen föreskriver. Enligt bland annat *Soros Foundation* saknas rutiner hos polisen att bistå med tolkar för personer som häktats och talar ett annat språk och det förekommer att klagomål till rättsinstanser på ryska inte behandlats, trots laglig rätt att använda ryska i kommunikation med statliga institutioner.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

Straffrihet, otillräcklig utredning eller svaga påföljder för förövare förekommer enligt bland annat *Amnesty International*. Oftast rör det fall av tortyr, brott mot hbtq-personer brott mot personer med funktionsnedsättning, våld i hemmet, sexuellt våld och människohandel. Noterbart är avsaknaden av större rättsliga påföljder för de inblandade i polisbrutalitet och tortyr efter de politiska våldsamheterna 2009 samt bankstölderna i Moldavien som uppdagades 2014.

2019 dömde Europadomstolen i 54 fall som rörde Moldavien och fann 59 brott mot konventionen om mänskliga rättigheter. Flest antal fällningar gällde rätten till rättvis prövning, rätt till egendom, rätten till frihet och personlig säkerhet samt inhuman och degraderande behandling. I flera av processerna som rörde regionen Transnistrien ansågs även Ryssland, eller bara Ryssland, vara skadeståndsskyldigt.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Moldavien är en parlamentarisk demokrati med ett flerpartisystem. Tidigare val i Moldavien har bedömts av *Organisationen för säkerhet och samarbete i Europas kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter* (OSSE/ODIHR) vila på en tillfredsställande rättslig grund. ODIHR har inbjudits att bevaka val och har rapporterat om brister i vallagen, vallängder och partifinansiering, svårigheter för moldavier i utlandet att rösta, partisk mediebevakning samt ifrågasatt valkommissionens oberoende.

Kvinnor och minoriteter är underrepresenterade i politiken. 26 procent av parlamentsledamöterna och två av elva ministrar i regeringen är kvinnor. Sedan 2016 finns en kvoteringslag som kräver 40 procent kvinnor på partilistor och på valbara platser, lägre trösklar för kvinnor och ekonomiska fördelar för kvinnliga kandidater. Lagen tillämpas inte konsekvent.

Media och allmänhet har tillgång till plenisalen i parlamentet, men fortfarande finns behov av att stärka transparensen. Regelverk och

procedurer kringgås ofta i parlamentet. Den snabba takten i antagandet av lagar har väckt frågor om rättssäkerhet och transparens.

Transnistrien karaktäriseras av en starkt centraliserad maktvertikal som utgår från *de facto* presidenten, stöds av säkerhetsorganen och förstärks av svaga lokala församlingar, begränsad kunskap hos allmänheten om demokrati och avsaknad av politisk mångfald.

Det civila samhällets utrymme

Civilsamhället i Moldavien är aktivt och har viss möjlighet att påverka beslutsfattandet, men överlag är dess inflytande i politiken begränsat. 2019 framkom uppgifter om att det genomförts omfattande, olaglig avlyssning av politiska motståndare, journalister samt företrädare för civilsamhället.

Nuvarande lagstiftning om civilsamhällets organisationer är från 1996. Regeringen följer en strategi för civilsamhällets utveckling för perioden 2018–2020. Ett nationellt konsultationsorgan med civilsamhället (CNP) finns men har endast använts sporadiskt.

Det förekommer att företrädare för civilsamhället tvingas lämna Transnistrien på grund av säkerhetshot och trakasserier, framför allt de som arbetar med politiska rättigheter, yttrandefrihet eller ”icke-traditionella värderingar”, exempelvis hbtq-frågor. Organisationer som mottar internationell finansiering har bedömts av säkerhetsorgan i Transnistrien som ”utländska agenter” och hot mot säkerheten. En organisation ställdes inför rätta 2019.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Det förekommer kränkningar, inklusive tortyr, på statliga institutioner och anstalter. Enligt civilsamhällesorganisationer är kvinnor, barn och personer med psykiska diagnoser särskilt utsatta för kränkningar. Enligt bland annat Högkommissarien för de mänskliga rättigheterna (OHCHR) fungerar inte den nationella förebyggandemekanismen mot tortyr (NPM) och statliga insatser för rehabilitering av tortyroffer och våldsutsatta saknas. Brister i lagstiftning, otydlighet i mandat och begränsade resurser

utgör enligt OHCHR hinder för effektiv tillämpning av NPM, som för närvarande ligger hos ombudsmannen.

Sedan Moldavien blev medlem i Europarådet 1995 har Europadomstolen utfärdat 441 beslut i ärenden rörande landet och funnit 597 överträdelser, varav en fjärdedel avsåg tortyr. Under 2017 etablerades en antitortyravdelning inom åklagarmyndigheten och en gemensam verkställande order antogs om identifiering och rapportering av tortyr och övergrepp i statliga institutioner. Ombudsmannen har upprepade gånger uppmanat regeringen att stänga ett fängelse i Chisinau.

Kunskap bland personal inom rättsväsendet om mänskliga rättigheter, internationella standarder och konventioner samt deras praktiska tillämpning är eftersatt enligt bland andra *Amnesty International* och *Soros Foundation*. Riktlinjer för omhändertagande av personer med psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning saknas.

Tortyr är inte förbjuden i Transnistrien och det förekommer rapporter om användning av tortyr och övergrepp inom rättssystemet, samt bristfällig sjukvård och hälsoproblem (hiv, tuberkulos) på regionens fängelser och institutioner.

Människohandel förekommer, både internt i landet och över landets gränser, enligt Internationella organisationen för migration (IOM).

Dödsstraff

Dödsstraff avskaffades i Moldavien 2006 i såväl fredstid som i krig. I Transnistrien kvarstår dödsstraff i *de facto* lagstiftning men tillämpas inte efter ett moratorium 1999.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Gripanden förekommer i hög utsträckning och förebyggande frihetsberövanden under längre tid i häkte, husarrest eller under så kallad juridisk kontroll används i stor utsträckning. En person får initialt anhållas som längst i 72 timmar, inom vilka den häktade skyndsamt måste ställas inför domare. Denna tidsbegränsning överträds ofta och den anhållne har under tiden ingen möjlighet att påverka sin situation. 2016

begränsades häktningstid i lag till ett år och inte längre än 30 dagar per beslut. Godtyckliga frihetsberövanden genomförda av polis förekommer.

År 2019 var antalet fängslade 194 per 100 000 personer. Enligt kriminalvårdsmyndigheten utgör överbefolkade fängelser ett problem. Förhållandena för personer på statliga institutioner, inklusive fängelser, häkten, psykiatriska anstalter och hem för barn eller personer med funktionsnedsättning, är gravt undermåliga enligt bland andra *Memoria* och OHCHR.

Till regionen Transnistrien krävs inpassering genom en ”administrativ gränskontroll”. Godtyckliga frihetsberövanden förekommer i Transnistrien, enligt *Civil Rights Defenders*.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Författningen och lagen om yttrandefrihet garanterar yttrandefrihet och pressfrihet i Moldavien. Nuvarande medielagstiftning är från 2006 och omodern. 2017 antogs en så kallad antipropagandalag som förbjuder sändning av innehåll och kanaler från vissa länder, enligt regeringen för att motverka rysk propaganda i landet. Enligt Världsbanken har 71 procent av befolkningen tillgång till internet, varav de flesta är bosatta i städer.

Moldavien placeras enligt *Reportrar utan gränsers* pressfrihetsindex 2019 på plats 91 av 180 länder. Bristerna utgörs av politiskt inflytande i media, ojämlik tillgång till inkomster från reklamförsäljning, brister i ägartransparens och avsaknad av en oberoende regleringsmyndighet.

Medieklimatet i Transnistrien är hårt kontrollerat. Journalister utsätts för trakasserier och hot, till exempel i samband med parlamentsvalet 2019. Yttrandefriheten begränsas genom att negativa publika uttalanden om bland annat rysk fredsbevarande trupp eller historiska krig är straffbara enligt lag.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

Författningen och särskild lagstiftning skyddar mötes- och föreningsfriheten och respekteras generellt. Enligt *Promo-LEX* har hinder, i form av exempelvis stoppad lokaltrafik, och trakasserier förekommit i samband med publika sammankomster bland politisk

opposition. Transnistrisk *de facto* lagstiftning innehåller generella bestämmelser om mötesfrihet, men demonstrationer eller liknande aktiviteter är i allmänhet hårt kontrollerade.

Religions- och övertygelsefrihet

Religionsfriheten är skyddad enligt författningen. Lagen om religionsfrihet ger ortodox kristendom och kyrkan, som står under Moskvas patriarkat, en särställning i det moldaviska samhället och för staten. Jämlikhetsrådet rapporterar att enstaka fall av diskriminering och trakasserier av religiösa minoriteter förekommer.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Fackliga rättigheter och relaterade frågor

Moldavien har ratificerat samtliga av Internationella arbetsorganisationens (ILO) åtta kärnkonventioner. Arbetsmarknadslagstiftningen bedöms av ILO som generellt tillfredsställande, men det förekommer brister i dess efterlevnad. Den officiella arbetslösheten är fyra procent, men enligt ILO är sysselsättningsgraden bland de lägsta i Europa och var 43 procent under 2019. Den är särskilt låg bland romer och personer med funktionsnedsättning. Diskriminering på arbetsmarknaden förekommer och drabbar framför allt kvinnor, personer nära pensionsåldern, minoriteter samt hbtq-personer.

Omkring 30 procent av den arbetsföra befolkningen är verksam i den informella sektorn, vilket begränsar utvecklingen av, och tillgången till socialförsäkringssystemet. Enligt FN ligger Moldaviens minimilön under existensminimum (omkring 135 USD per månad i privat och 57 USD per månad i offentlig sektor). Ungefär en tredjedel av landets befolkning beräknas arbeta utomlands och det råder brist på välutbildad arbetskraft.

Trepartsförhandling mellan arbetsgivare, arbetstagare och staten är reglerad i lag och sker genom en nationell kommission för kollektiv konsultation och förhandling. Enligt ILO är medlemsantalet i arbetsgivarorganisationer och fackföreningar lågt, särskilt inom små och medelstora företag. Det saknas en nationell strategi för hållbart företagande.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Medellivslängden 2019 enligt den nationella statistikbyrån uppskattades till 71 år, med 67 år för män och 75 år för kvinnor. Mödradödligheten uppskattades 2018 av FN:s utvecklingsprogram (UNDP) till 23 per 100 000 födselar och barnadödligheten 2019 till 16 per 1 000.

Obligatorisk hälsoförsäkring finns, men ungefär 20 procent av befolkningen saknar skydd. Lika tillgång till vård garanteras enligt lag, men standarden på sjukvården är låg med stora skillnader mellan stad och landsbygd. Enligt ombudsmannen och Världshälsoorganisationen (WHO) råder omfattande korruption inom hälsosektorn. Moderniserings-, effektiviserings- och kvalitetsarbete är eftersatt samtidigt som det saknas effektiva mekanismer för klagomål och uppföljning, vilket leder till att mycket få fall av felbehandling anmäls.

FN:s befolkningsfond (UNFPA) bedömer information kring sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter som begränsad, särskilt gällande preventivmedel bland unga, romska kvinnor och personer med funktionsnedsättning. Sex- och samlevnadsundervisningen i skolan är bristfällig och enligt UNFPA är antalet tonårsgraviditeter per capita i Moldavien dubbelt så högt som EU-genomsnittet. Frekvensen av sexuellt överförbara sjukdomar är hög. Aborter täcks sällan av sjukvårdsförsäkringen och OHCHR har uttalat oro över tvångssterilisering av romska kvinnor, kvinnor med funktionsnedsättning samt kvinnor på landsbygden.

Kunskapen om smittsamma sjukdomar såsom tuberkulos och hiv är låg. Enligt UNAIDS beräknas andelen smittade av hiv vara 0,6 procent av den vuxna befolkningen. Enligt WHO är Moldavien bland världens 30 mest drabbade länder av multiresistent tuberkulos. Bristsjukdomar förekommer och enligt UNDP har 44 procent av befolkningen inte tillgång till tjänligt dricksvatten.

Rätten till utbildning

Moldavisk lagstiftning föreskriver gratis och obligatorisk utbildning fram till 18 års ålder. Enligt UNESCO gick 91 procent av barn mellan sju och tio år och 87 procent av barn mellan 11 och 17 år i skolan 2018. Andelen

barn i skolan är lägre på landsbygden och utmaningar finns vad gäller barn till utlandsboende som avbryter skolgång samt tillgång till förskolor. Vidare utgör förekomst av mutor och kostnader relaterade till skolgång, avsaknad av identitetshandlingar eller avsaknad av transport till skolan hinder för skolgång. Särskilt för romska barn och barn med funktionsnedsättning förekommer diskriminering och utsatthet i skolmiljön. I Transnistrien har åtta skolor som undervisar på rumänska och använder det latinska alfabetet utsatts för trakasserier och diskriminering.

Utbildningssystemet är enligt Världsbanken i behov av reform, omstrukturering och professionalisering av lärarkåren. Enligt 2018 års PISA-undersökning ligger kunskapsnivån under genomsnittet i OECD och 30,5 procent av Moldaviens femtonåringar saknar tillräckliga kunskaper för att delta i och bidra effektivt till samhället.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

År 2019 rankades Moldavien på plats 107 av 189 länder i UNDP:s index över mänsklig utveckling. Fattigdomen är utbredd och drabbar främst pensionärer, kvinnor och romer på landsbygden. *Active Ageing Index* ligger under EU-genomsnittet och ett aktivt och hälsosamt åldrande bedöms inte vara tillgängligt för 70 procent av den äldre befolkningen. Den genomsnittliga pensionen ligger enligt Moldaviens statistikbyrå under fattigdomsnivån, på omkring 900 kr i månaden.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Kvinnor är överrepresenterade i lågbetalda yrken och underrepresenterade i ledarskapspositioner samt politiska institutioner enligt Jämlikhetsrådet. En lag med krav på minst 40 procent kvinnor bland kandidaterna på partiets vallistor finns, men efterlevs inte konsekvent. Under valkampanjen 2019 rapporterades om sexuella trakasserier, sexism och hätsk retorik riktad särskilt mot kvinnliga kandidater.

Kvinnor ansvarar huvudsakligen för barnomsorg och har rätt till föräldraledigt med full lön i 56 dagar innan födsel och därefter i 70 dagar.

Män har efter en födsel rätt till 14 dagars föräldraledighet. Gifta föräldrar har rätt till föräldraledighet till och med att barnet är tre år.

Lagstiftning förbjuder sexistisk, nedsättande och diskriminerande reklam och språk i medier, och arbetsgivare åläggs att motverka och agera mot diskriminering och sexuellt ofredande på arbetsplatsen. Trots det förekommer diskriminering på arbetsmarknaden mot kvinnor.

Våld i nära relationer är vanligt förekommande och anses ofta vara ett privat familjeproblem. Enligt en OSSE-ledd studie från 2019 hade nästan tre fjärdedelar av kvinnorna upplevt fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld i hemmet. Våld mot kvinnor är underrapporterat, framför allt på grund av diskriminering och låg tilltro till myndigheterna. Stödet till kvinnor behöver utvecklas, särskilt till svagare grupper som äldre, boende på landsbygden samt romska kvinnor.

Sedan Moldavien 2017 undertecknade Europarådets konvention om förebyggande av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen) har en viss harmonisering av nationell lagstiftning med konventionen genomförts. Konventionen har ännu inte ratificerats.

Kvinnor är särskilt utsatta för diskriminering och övergrepp på statliga institutioner, exempelvis fängelser och institutioner för personer med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning. Även kvinnors och flickors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter kränks. Enligt Europarådet och OHCHR sker detta exempelvis genom att hygienprodukter eller preventivmedel inte tillhandahålls fritt. Det sker även genom sexuella övergrepp och påtvingade aborter eller adoptioner.

Barnets rättigheter

UNICEF bedömer att omkring 28 procent av alla barn i Moldavien lever under fattigdomsnivån, framförallt på landsbygden, och att sex procent av alla barn under fem år lider av kronisk undernäring. Omkring 100 000 barn beräknas ha en eller båda föräldrar utomlands. Institutionaliserad förekommer av barn utan föräldrar, barn med funktionsnedsättning och barn i utsatta familjer.

Enligt OHCHR polisanmäldes 2017 mer än 1 400 fall av övergrepp mot barn i hemmet, inklusive över 300 fall av sexuella övergrepp. Det är också vanligt med övergrepp på barn i skolmiljön, på fängelser och på barnhem.

Kunskap saknas för att hantera barn inom rättsväsendet. Enligt lag ska inte barn hållas häktade mer än fyra månader men ändå sker isolering av barn som disciplinär åtgärd och barn placeras ibland även i häkten tillsammans med vuxna. Barnarbete förekommer, inklusive i form av påtvingat tiggeri, människohandel och sexuellt slaveri. UNICEF bedömer att runt 20 procent av barn i åldern 5–17 år arbetar, primärt i jordbrukssektorn.

I Transnistrien beräknas ett stort antal barn vara institutionaliserade på grund av familjesituationen eller föräldralöshet, eller på grund av att de har funktionsnedsättningar. Tillgången till adekvat vård och utbildning för barn med funktionsnedsättning brister och tidiga dödsfall förekommer.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Ungefär 24 procent av Moldaviens befolkning tillhör minoriteter, bland andra ryssar, ukrainare, gagauzier, rumäner, bulgarer och romer. År 2017 antogs en tioårig handlingsplan för minoritetsfrågor och interetniska relationer.

Flera minoriteter upplever att de inte får tillräcklig undervisning i det officiella språket rumänska och exkluderas därför på grund av bristande språkkunskaper. En strategi saknas även för att tillgodose undervisning i minoritetsspråk i skolan. Minoriteter är underrepresenterade i beslutsfattande organ på nationell och lokal nivå.

Diskriminering av minoriteter förekommer även enligt Jämlikhetsrådet bland annat vad gäller tillgång till information och domstolsförhandlingar på minoritetsspråk. Även hatbrott förekommer. Romer, särskilt romska kvinnor, är enligt Jämlikhetsrådet den mest utsatta minoritetsgruppen.

I Transnistrien bedöms romer, religiösa minoriteter och de som går i skolor som undervisar på rumänska och använder det latinska alfabetet som särskilt utsatta.

Hbtq-personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

I Moldavien förekommer diskriminering och hatbrott mot hbtq-personer. Politiska företrädare och ortodoxa kyrkan uttalar sig öppet mot hbtq-personers rättigheter och brott mot hbtq-personer utreds sällan på ett tillfredsställande sätt. Enligt hbtq-organisationen *GENDERDOC-M* är 65 procent av befolkningen i Chisinau emot samkönade äktenskap. En kort Prideparad genomfördes 2019 i Chisinau med omfattande polisbeskydd.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Moldavien tar emot ett begränsat antal migranter och asylsökande. 20 000 utländska medborgare finns registrerade i landet. 243 personer var 2018 registrerade som asylsökande.

Ombudsmannen för mänskliga rättigheter ansåg 2019 att Moldavien inte efterlever artikel 33 av Genevekonventionen med motiveringen att den nationella lagstiftningen tillåter utlämning av utländska medborgare till länder där de riskerar tortyr eller annan inhuman behandling, att ansvariga myndigheter inte garanterar skydd och stöd för sökande, utnyttjar sin ställning gentemot sökande och i vissa fall inte behandlar ansökningar i enighet med lagen. Moldavien fälldes i Europadomstolen 2019 för det olagliga frihetsberövandet och utvisningen till Turkiet av åtta turkiska medborgare verksamma vid en skola i Moldavien.

En stor utflyttning ur Moldavien, inklusive Transnistrien, pågår och ungefär en tredjedel av befolkningen uppskattas av IOM vara permanent eller temporärt bosatta utomlands. Migrationen sker framför allt av ekonomiska skäl. Moldavien har ingen lag om hantering av internflyktingar, exempelvis från regionen Transnistrien.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning behandlas inte som jämlika medborgare enligt Jämlikhetsrådet. I de flesta fall då rådet fastställer diskriminering är diskrimineringsgrunden funktionsnedsättning.

Enligt Mental Disability Advocacy Center och FN:s specialrapportör om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar förekommer kränkningar av de mänskliga rättigheterna för personer med ”svår funktionsnedsättning” som är placerade på institution. Särskilt ömmande är enligt OHCHR situationen för kvinnor och intagna på institutioner för psykisk sjukdom. Missförhållanden inkluderar livslång internering under inhumana levnadsförhållanden, begränsad rörlighet även på öppna institutioner, avsaknad av möjligheter att anmäla missförhållanden, exponering för sjukdomar, tvångsmedicinering, påtvingade aborter, utnyttjande som arbetskraft samt psykiskt, fysiskt och sexuellt våld. Personer som placerats på institution fräntas ofta sin rätt till frivillighet avseende vårdform, vilket beräknades beröra cirka 4 000 personer 2017.

Personer med ”lätt funktionsnedsättning” har begränsad tillgång till utbildning, sjukvård och anställning. Enligt Jämlikhetsrådet begränsas politiskt deltagande och deltagande i beslutsprocesser på ett otillbörligt stt för personer med funktionsnedsättning.

VII. Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Moldavien

Regeringens demokratisatsning, som går ut på att Sverige i alla sammanhang ska stå upp för demokratiska principer, arbeta för att stärka demokratin och uttrycka kritik när den brister, genomförs också i Moldavien. Sedan 2014 bedrivs utvecklingssamarbetet med Moldavien inom ramen för en särskild resultatstrategi för Sveriges reformsamarbete med Östeuropa, Västra Balkan och Turkiet. Utvecklingssamarbetet uppgår till omkring 120 MSEK per år.

Stöd till ökad respekt för de mänskliga rättigheterna ges bland annat genom program för att stärka funktion och transparens i statliga myndigheter, bland dessa Moldaviens skattemyndighet och polis. Sverige arbetar aktivt för jämställdhet i Moldavien med flera program till stöd för

kvinnligt deltagande i beslutsfattande och kvinnors ekonomiska egenmakt, bland annat i strategiskt partnerskap med UN Women.

Sveriges stöd till civilsamhället inriktas på kärnstöd till enskilda organisationer för att kunna driva och övervaka reformer. Organisationerna arbetar för att motverka våld i hemmet, utveckla fria medier, samt stödja rättigheter för personer på anstalter och hbtq-personer, rätten till hälsa för personer med hiv eller aids, rättsväsendets funktion och oberoende samt demokratifrågor. Program inom dessa områden genomförs också i Transnistrien genom UNDP, OHCHR, UNAIDS och FN:s organ för narkotikakontroll och förebyggande av brott (UNODC).

VIII. RATIFICERING AV CENTRALA KONVENTIONER OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)* ratificerades år 1993. Det tillhörande protokollet om enskild klagorätt och det tillhörande protokollet om avskaffandet av dödsstraffet ratificerades år 2008 respektive år 2006.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)* ratificerades år 1993. Det tillhörande protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD)* ratificerades år 1993.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* ratificerades år 1994. Det tillhörande protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2006.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, *Convention Against Torture*

and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT) ratificerades år 1995. Det tillhörande protokollet om förebyggande av tortyr ratificerades år 2006.

Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* ratificerades år 1993. Det tillhörande protokollet om barns indragning i väpnade konflikter ratificerades år 2004. Det tillhörande protokollet om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2007. Det tillhörande protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Internationella konventionen om skydd för migrantarbetare och deras familjers rättigheter, *International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families (ICRMW)*, har inte ratificerats.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)* ratificerades år 2010. Det tillhörande protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden, *International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances (ICED)* undertecknades år 2007.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning, *Convention Relating to the Status of Refugees (Refugee Convention)* ratificerades år 2002. Det tillhörande protokollet ratificerades år 2002.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)* ratificerades år 2010.

Regionala instrument

Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, *The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR)* ratificerades år 1997.

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, *Framework Convention for the protection of National Minorities*, ratificerades år 1996.

Europeiska stadgan om landsdel- eller minoritetsspråk, *European Charter for Regional or Minority Languages*, undertecknades år 2002.

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, undertecknades år 2017.